

نیازهای بین‌المللی در پژوهش‌های اسلامی حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها با رویکرد تقریبی

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، در تاریخ ۲۰ دی ۱۴۰۲ نشست تحلیلی با عنوان «نیازهای بین‌المللی در پژوهش‌های اسلامی حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها با رویکرد تقریبی» با ارائه حجت‌الاسلام محمدرضا پی‌سپار در محل نمایشگاه کتاب و دستاوردهای علمی واحدهای پژوهشی حوزه علمیه برگزار گردید.

آقای حجت‌الاسلام محمدرضا پی‌سپار عضو گروه قرآن و حدیث پژوهشکده مطالعات تطبیقی پژوهشگاه مطالعات تقریبی بیان داشت:

در حوزه و دانشگاه، پژوهشگاه‌ها یا مؤسسات مختلفی را می‌بینیم که نام «بین‌المللی» را در کنار نام خود دارند؛ ولی آن‌گونه که شاید و باید در فضای پژوهش‌های بین‌المللی، پژوهش‌های اسلامی در عرصه بین‌الملل نیستند. برای بین‌المللی شدن، باید شناخت، نگاه، فکر و تولید مناسب با عرصه بین‌الملل داشت و فقدان این لوازم موجب ناکارآمدی در این عرصه می‌شود.

نگاه به آمار تولیدات پژوهشی و اندیشه‌های اسلامی در عرصه بین‌الملل ما را به فقدان شرایط لازم برای فعالیت در عرصه بین‌الملل در مجموعه‌های پژوهشی بین‌المللی خود متنبه می‌سازد.

چندین برابر تعداد کتاب‌هایی که ما پیرامون جزئی‌ترین مسائل قرآنی و اسلامی به زبان فارسی و عربی نوشته‌ایم و چاپ کرده‌ایم، در همین جزئیات علوم اسلامی و قرآنی، کتاب و مقاله فقط به زبان انگلیسی چاپ شده و در دسترس جهانیان قرار گرفته است. مثلاً در بحث تاریخ قرآن، اگر ما مثلاً ۲۰ هزار کتاب داشته باشیم، اعراب ۶۰ هزار کتاب داشته باشند، غربی‌ها غیر از زبان فرانسه و آلمانی حدود ۳۶۰ هزار کتاب و مقاله فقط در زبان انگلیسی دارند.

در دنیای غرب، آن‌قدر کتاب‌های علوم اسلامی به زبان‌های غربی، خصوصاً انگلیسی، زیاد است که دیگر در دنیا کسی ایران اسلامی و علمای ما را به‌عنوان اسلام‌شناس و سخنگوی اسلام به رسمیت نمی‌شناسند. برای تحقیق درباره اسلام و تشیع به آثار نویسندگان مستشرق می‌روند تا جایی که حتی ما را از زاویه دید آنها مطالعه می‌کنند.

بین‌المللی بودن و فکرکردن و عمل‌کردن ملزوماتی دارد:

رصد

باید ببینیم در دنیا پیرامون اسلام چه خبر است و دارند چه محتواهایی را تولید و تدریس می‌کنند. مثلاً از سال ۲۰۰۷ در آلمان یک پروژه‌ای قرآنی به نام Coranicum Corpus در جریان است که پیش‌بینی کردند ۱۸ سال طول می‌کشد، و دارند روی جنبه‌های مختلف قرآن کار می‌کنند. و یا در زبان فرانسه یک کتاب سه‌جلدی، به نام قرآن مورخان چاپ شده که سه سال سی نفر روی این کار کردند و الان با این کتاب دنیای اسلام را به چالش کشیده‌اند. درصد بسیار بسیار پایینی از محققین ما با این کتاب آشنا هستند. این نشانه عدم شناخت و عدم نگاه مؤسسات پژوهشی ما به تولیدات بین‌المللی است.

ظرفیت‌شناسی

باید ظرفیت‌های پژوهشی خود را از حیث کمی و کیفی شناسایی نماییم تا بتوانیم آنها را بر اهداف تعیین شده متمرکز نماییم.

با برنامه ریزی کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت، می توانیم ظرفیت های خود را تنظیم و فعال نماییم.

هدف گذاری

در هدف گذاری چند موضوع باید رعایت شود که عبارت اند از: قابل دسترسی بودن، قابل اندازه گیری بودن، مطابق رصد و به روز بودن، بر اساس اولویت بودن. این اهداف هم شامل بخش دفاع از دین و هم شامل تهاجم به اندیشه های فاسد می شود.

تقسیم کار

بعد از طی مراحل گفته شده، در مقام اجرا باید مراحل کار به تناسب تخصص مؤسسات و نهادهای پژوهشی تقسیم شود. در این صورت از موازی کاری، پراکنده کاری، کارهای ناقص، کارهای بدون خروجی پرهیز می شود.

ارزیابی

در مرحله آخر، باید یک تیم به طور دوره ای تمام این پژوهش ها را ارزیابی کند.

نکات قابل توجه:

ترجمه آثار بسیار ضروری است؛ زیرا عدم آن موجب ناشناخته ماندن آثار و اندیشه ها و منبع آثار می شود و اینکه مرجع علوم به مسیر دیگر منحرف می گردد و محققین به دلیل عدم دسترسی به این مفاهیم به منابع در دسترس و ترجمه شده رجوع می کنند. بازآموزی و مهارت آموزی از لوازم رشد محققین است. حداقل ۲۳ روش تحقیق وجود دارد که می شود به وسیله ای این روش های تحقیق، اسلام و قرآن را بررسی کرد. هر کدام از این روش های تحقیق مانند یک لنز است که فقط چیزهای خاصی را نشان می دهد و کشف سایر ابعاد نیازمند لنز مخصوص دیگری است. همان گونه که در علوم مختلف از ابزار و روش های نو برای ارتقاء

بهره‌برداری می‌شود، در پژوهش‌های دینی نیز باید این مساله لحاظ گردد. فضایی که در حوزه وحدت و تقریب در خارج از ایران وجود دارد، با فضای اندیشه‌ای داخل ایران بسیار متفاوت است. بدون آشنایی با آن فضا محققین نمی‌توانند پژوهش مناسب با عرصه بین‌الملل ارائه دهند.

